

ŽEMAITIJOJE,

AUKŠTAITIJOJE,

DZŪKIJOJE,

SŪDUVOJE,

MAŽOJOJE LIETUVOJE

Lietuvos muziejų kelio 10-asis naujienlaiškis**Rugpjūčio 1 – 7 d.**

Šią savaitę *Lietuvos muziejų kelias* jau tęsiasi DZŪKIJOJE ir užsuka į 9 įdomiausius regiono muziejus bei Dzūkijos nacionalinį parką

Rugpjūčio 1 d., trečiadienį Lietuvos muziejų kelio pirmoji stotelė Dzūkijoje – Lazdijų krašto muziejuje. 16 val. akcijos „Išmesti negalima, padovanoti“ metu muziejui dovanotų eksponatų parodos atidarymas. Paroda padės atsukti laiką atgal, lankytojai nukelias į netolimą praeitį – sovietmetį. Laikus, kai skalbimo mašina ar spalvotas televizorius buvo prabanga. Laikus, kai keliuose važinėjo „žiguliai“, „moskvičiai“ ir „volgos“. Laikus, kuriuos dar daugelis prisimena, tik rodos, kad tai buvo taip seniai...

Lazdijų krašto muziejus įsikūręs Seinų „Žiburio“ gimnazijos pastate. Gimnazija šiame pastate veikė 1920-1936 metais, tačiau namo išorė nuo tų laikų ne ką pasikeitė. Kaip ir anksčiau, taip ir šiandien, praeivius vilioja atviros langinės ir pro mažus langelius krintanti jauki šviesa, išryškinanti susirūpinusią gimnazijos direktoriaus Motiejaus Gustaičio figūrą. Muziejuje galima susipažinti su Lazdijų krašto ir miesto istorija, aplankyti poetės Salomėjos Nėries, kuri gyveno Lazdijuose 1928-1931 metais, memorialinę ekspoziciją. Senojoje gimnazijos klasėje lankytojai supažindinami su senosiomis mokymo priemonėmis, galima pasėdėti senuosiuose mokykliniuose suoluose, rašyti žąsies plunksna. Eksponuojamos XIXa. pab. - XXa. pr. Lazdijų krašto mokyklų ir mokinių nuotraukos. Ekspozicija skirta žymiausiems Lazdijų krašto švietėjams, buvusiems „Žiburio“ gimnazijos mokiniams. Klasėje eksponuojami įvairių laikotarpių vadovėliai, mokymo programos.

Tą pačią, rugpjūčio 1 d. renginiai vyks ir kitose Dzūkijos regiono vietose – Lazdijuose įsikūrusiame Laisvės kovų muziejuje, Birštono muziejuje ir kalbininko profesoriaus Jono Kazlausko tėviškėje Matiešionių kaime.

14 val. Laisvės kovų muziejuje parodos „Tremtinių takais: praeitis ir dabartis“ atidarymas. Turbūt nė vienas neįsivaizduoja, ką tremtiniams teko išgyventi Sibire, kiek teko kovoti už duoną kąsnį. Tačiau mūsų senoliai viską patyrė, visą šį košmarą jie praėjo. Savo gyvenimo akimirkas užfiksavo juodai baltose, nuo laiko dabar jau pageltusiose fotografijose, dovanojo muziejui, iš kurių parengta paroda „Tremtinių takais: praeitis ir dabartis“. Parodos atidarymo metu dar kartą pažvelgsime į tremtinių kasdienybę, buitį, liūdesio ar šventines akimirkas, išgirsime prisiminimus iš pačių tremtinių lūpų. Paroda veiks iki rugpjūčio 31 d.

Laisvės kovų muziejus įkurtas 1992 m. Lazdijų rajono tremtinių, partizanų, politinių kalinių ir jų artimųjų iniciatyva. Ekspozicija įrengta name, kuriame pokario metais buvo įsikūrusi Valstybinio saugumo Lazdijų būstinė (KGB). Muziejuje surinkti politinių kalinių, tremtinių, partizanų ir jų ryšininkų bei kitų gyventojų prisiminimai bei daiktiniai liudijimai apie 1944 – 1953 m. laisvės kovas bei Lazdijų krašto gyventojų trėmimo bei įkalinimo etapus.

15 val. Birštono muziejus kviečia dalyvauti intriguojančiame edukaciniame užsiėmime „Kas ir kaip muziejuje saugojama ir tyrinėjama?“. *Išankstinė registracija tel. 8 319 65 605.*

45-erius metus gyvuojantis Birštono muziejus renka ir ekspонуoja muziejines vertybes, susijusias su Birštono kurorto istorine raida bei dabartimi. Edukaciniame užsiėmime „Kas ir kaip muziejuje saugojama ir tyrinėjama“ lankytojai susipažins su muziejaus senąja ekspozicija, kurioje yra vienas labai retas XVIII a.- XIX a. eksponatas – mineralinio vandens vamzdyno detalė. Išgirs

šio eksponato atradimo istoriją, kuri atspindi muziejinio darbo specifiką. Drauge su vyriausiuoju fondų saugotoju analizuos, pagal kokius kriterijus atrenkami muziejui eksponatai, kaip jie turi būti prižiūrimi ir saugojami. Praktinės užduoties metu lankytojai bus kviečiami atrasti vienos birštoniečių šeimos asmeninį nuotraukų archyvą. Vieni dalyviai turės atrinkti, aprašyti ir paruošti muziejaus ekspozicijai tinkančią nuotrauką, kiti – mokysis išsaugoti ją skaitmeniniu būdu, o dar kiti iš fragmentų mėgins sudėlioti nusidėvėjusią bei nukentėjusią nuotrauką.

Birštono muziejus įkurtas tarpukario kurorto viloje „Ramunė“ 1967 m. mokytojo P. Kazlausko iniciatyva. Ekspozicija supažindina su Birštono istorija, su karališkojo dvaro praeitimi, čia buvusių kunigaikščių pramogomis. Svarbiausia muziejaus ekspozicijos dalis apžvelgia Birštono kurorto istorinę raidą, kurio pradžia XIX a. vid. Pastovios ekspozicijos vertybės (apie 500 eksponatų) buvo renkamos Birštono vidurinės mokyklos kraštotyrininkų drauge su mokytoju P. Kazlausku. Fonduose sukaupta virš 8 tūkstančių eksponatų. Šiame muziejuje tarp kitų medicininių daiktų rodomas kurorto gydytojo I. Šablausko stomatologinio kabineto įranga, gyd. J. Venskūno, balneologijos pradininko Lietuvoje, mokslo darbai, dailininko M. Dobužinskio sukurtas mineralinio vandens „Birutė“ reklamai skirtas plakatas ir gražusis tarpukario kurorto poilsiautojų patogumui skirtas fajetonas, vežiojęs maršrutu „Kaunas – Birštonas“.

18 val. Jono Kazlausko tėviškėje (Matiešionių k., Birštono sen.) minėsime kalbininko profesorius J. Kazlausko 82-ąsias gimimo metines.

Jonas Kazlauskas (1930-1970) – filologijos mokslų daktaras, VU profesorius, kalbos istorikas, fonologas, „Istorinės lietuvių kalbos gramatikos“ autorius, Valstybinės premijos laureatas. Profesorių mena didelis būrys jo mokinių, kalbininkų.

Kiekvienais metais Birštono muziejus organizuoja J. Kazlausko gimimo metinių paminėjimą. Šiomet, minint 82-ąsias metines, koncertuos Olga ir Vladimiras Majorovai, Roma Ročkienė su savo mokiniais. Renginyje dalyvaus J. Kazlausko artimieji, klasės ir kurso draugai, buvę bendradarbiai, įžymūs kalbininkai ir lituanistai, J. Kazlausko premijos laureatai, Birštono krašto bendruomenės ir jų nariai, kiti žmonės prisidėję prie J. Kazlausko atminimo puoselėjimo. Renginių ves Birštono muziejaus darbuotojai.

Matiešionių kaimas įsikūręs Nemuno kilpų regioniniame parke. Išsidėstęs dešiniajame Nemuno krante, prie Matiešionių miško. Nuo Birštono nutolęs 12 kilometrų. Profesoriaus Jono Kazlausko gimtinėje lankytojus pasitinka Ipolito Užkurio sukurta skulptūra. 1996 m. senoji profesoriaus tėviškės sodyba pasipuošė aštuoniais tautodailininkų sukurtais stogastulpiais. Stogastulpiai žymi svarbiausius kalendorinius Saulės laidos taškus (žiemos ir vasaros saulėgrįžos, rudens ir pavasario lygiadienių dienas) bei profesoriaus gyvenimo datas (gimimo, pražuvimo, kūno suradimo ir laidotuvių). Visa kompozicija simbolizuoja gamtos gyvenimo ciklą. Sustoję akmenimis grįstame Saulės rate galima stebėti besileidžiančią Saulę Matiešionių horizonte ties tą dieną žyminčiu stogastulpiu.

Rugpjūčio 2 d., ketvirtadienį renginiai persikels į Alytų. 11 val. meno ir poezijos mylėtojus pasitiks rašytojo Anzelmo Matučio memorialinis muziejus, kuriame vyks tarptautinio medžio drožėjų simpoziumo „Vaivorykštė ežerą semia“ skulptūrų pristatymas. Iškilmingai atidarant A. Matučio atsinaujinusio kiemo vartus visi „keliautojai“ kviečiami apžiūrėti šių metų liepos mėnesį sodelyje sutūpusius personažus. Jų autoriai – medžio drožėjai iš Bulgarijos, Latvijos, Lietuvos, Rusijos ir Vokietijos savo darbus skiria artėjančiam vaikų poeto A. Matučio 90 metų jubiliejui. Skulptūras pristatys Alytaus Jotvingių gimnazijos dramos studija „Taškas“.

Nuo 12 val. veiks kūrybinės dirbtuvės, kuriose visi norintys kurs savo iliustraciją A. Matučio eilėraščiui. Skambant poezijai lankytojai bus kviečiami piešti, tapyti, lipdyti, gerti poeto arbatos. Kūrybiniam kiemui vadovaus Alytaus miesto dailės pedagogai: Ilona Kalibatienė, Gintarė Markevičienė, Arūnas Vaitkus. Sukurtais darbais bus išpuošta A. Matučio gatvė, autoriai – apdovanoti.

Muziejus įkurtas name, kuriame 1961–1985 metais su šeima gyveno rašytojas, mokytojas, kultūros veikėjas Anzelmas Matulevičius-Matutis. Raudonų plytų name, kurį statydinosi pats A.

Matutis, išlikęs autentiškas rašytojo darbo kambarys. Namų šeimininko asmenybę atskleidžia eksponuojami asmeniniai daiktai, žūklės trofėjai, suvenyrai ir fotografijos iš egzotiškų kelionių. Alytaus miesto bendruomenei aktyviai palaikant muziejaus išsaugojimo idėją, miesto valdžia išpirko pastatą ir 2011 m. jį perdavė muziejaus žinion. Tada lankytojams atsivėrė A. Matučio svetainė ir jaukus kiemas.

Rugpjūčio 3 d., penktadienį lankytojų lauks Alytuje įsikūręs rašytojo Antano Jonyno memorialinis muziejus. 17 val. Dzūkijos senovinės technikos klubas senomis mašinėlėmis atriedės *Lietuvos muziejų keliu į koncertą „Dainuojų poeziją“*. Klubo nariai žada, kad čia bus kur akis paganyti, ir ko paklaustyti. Renginio dalyviai atvažiuos ne tuščiomis – atveš dūzgiančią „Kamanių šilelį“ – du jaunos muzikantus Kamilę ir Mantą, kurie nuoširdžiai, meniškai ir užburiančiai atlieka tautų muziką. Atskris ir „Popieriniai lėktuvėliai“ su savos kūrybos dainomis. Poetiškai melodingas vakaras garantuotas!

Antano Jonyno memorialinis muziejus – pirmasis literatūrinis muziejus Alytuje. Jo atidarymą 1988 m. iniciavo Lietuvos rašytojų sąjunga ir Lietuvos aklųjų ir silpnaregių sąjunga. 1990 m. sausio 1 d. muziejus buvo perduotas Lietuvos Respublikos Kultūros ir švietimo ministerijos žinion ir tapo Maironio lietuvių literatūros muziejaus filialu. Tai buvo pirmasis muziejus Lietuvoje, atidarytas po Kovo 11-osios akto. 1991 m. sausio 1 d. A. Jonyno memorialinis muziejus perduotas Alytaus kraštotyros muziejui ir taip tapo jo filialu.

Rugpjūčio 4 d., šeštadienį, 12 val. visi kviečiami praleisti nepamirštamą dieną mėgėjų teatro šventėje, kuri vyks Balkūnų kaime įsikūrusiame dailininko Antano Žmuidzinavičiaus tėviškės muziejuje.

Jubiliejinė mėgėjų teatrų šventė-konkursas „Kaimo liktarna - 2012“ Alytaus rajono savivaldybės premijai laimėti, skirta teatrologo Vytauto Maknio vardui paminėti. Už geriausią spektaklio pastatymą suburs geriausius mėgėjų teatrus ne tik iš Alytaus rajono, bet ir iš Lazdijų, Varėnos rajonų, Punsko lietuvių kultūros centro. „Gyva“ dailininko gyvenimo interpretacija padės žiūrovams geriau pažinti iškilų lietuvių menininką. Senujų amatų demonstravimas, edukaciniai užsiėmimai, dzūkiškų valgių degustacija, tapybos valandėlė muziejaus – sodybos sodelyje leis gražiai ir turiningai praleisti savaitgalį Dzūkiškas dainas dainuos, smagias melodijas gros rajono folkloro ansambliai ir liaudiškos muzikos kapelos.

Memorialinė A.Žmuidzinavičiaus sodyba įrengta Miroslavo seniūnijoje, Balkūnų kaime 1896 m. statytame name. Čia prabėgo žymaus dailininko vaikystė. Seirijiškiai Jonas Žmuidzinavičius (1842–1913) ir Agota Židanavičiūtė (1843–1909) susituokė ir nusipirko viensėdį Balkūnų kaime. Tuomet ketvirtam Žmuidzinavičių vaikui Antanui buvo pusantrų metų. Sulaukęs keturiolikos, būsimas dailininkas išvyko mokytis ir į tėviškę grįždavo tik kaip svečias. Žmuidzinavičių dukra Aleksandra (Alesia) susituokė su Jonu Maknicku. Netrukus žentas gavo pasiūlymą perimti Žmuidzinavičių ūkį. Aleksandros ir Jono Maknickų sūnus Vytautas Maknys tapo žymiu Lietuvos teatro istoriku. 1981 m., minint 105-ąsias dailininko gimimo metines, buvo atidaryta ekspozicija. 1982 m. savo tėviškėje V. Maknys įsteigė A.Žmuidzinavičiaus ir J. Maknicko muziejų ir, būdamas vienintelis paveldėtojas, 1994 m. padovanojo tėvų namus valstybei.

Rugpjūčio 4 d. folkloro mylėtojų lauks Pietų Lietuvos istorijos, buities ir akmenų muziejus „Jotvingių kiemas“, kuriame nuo 12 iki 24 val. vyks Jotvingių (dzūkų) ir Kuršių (žemaičių) folkloro ansamblių prisistatymai ir pasirodymai. Renginyje dalyvaus ir svečiai – ansamblis iš Lenkijos lietuviškojo trikampio. Taip pat visi lankytojai galės susipažinti su muziejaus eksponatais bei išgirsti sodybos šeimininkų pasakojimus apie šio nuostabaus krašto istoriją. Sužinosite, kad lietuviškas akmuo, kuršių kalba yra kūlis, o jotvingių kalba – stabis...

Folkloro šventė, skiriama Durbės mūšiui atminti. 1260 m. liepos 13 d. Žemaičių kariuomenė Kuršių žemėje ties Durbės ežeru (šiandien Latvija) sumušė Kryžiuočius, tai buvo vienas svarbiausių XIII a. Lietuvos gynybinių mūšių.

Muziejus „Jotvingių kiemas“ yra įsikūręs Lazdijų r., Būdviečio sen., Kybartų k. Tai unikali vieta, nes čia susieina dvi senosios žemės – *Jotva (Dainava) ir Sūduva*, ribojasi du dabartiniai etnografiniai regionai – *Dzūkija ir Suvalkija*, čia pat Valstybės siena atskirianti ir jungianti *Lietuvą ir Lenkiją*, už kurios vis dar gyvena unikali lietuvių bendruomenė (trikampyje: Punkskas-Seinai-Suvalkai), išsaugojusi protėvių kalbą, kultūrą, ūkininkavimo tradiciją, pamaldumą, senovišką nuoširdumą ir didžiavimąsi Lietuva.

Čia mūsų protėviai gyvena jau keliolika tūkstantmečių, tai liudija šioje vietovėje rasti akmenys amžiaus akmeniniai kirvukai, balų rūdų lydymo liekanos, trinamosios girtos ir kiti autentiški radiniai. Šiose apylinkėse virė senųjų Jotvingių gyvenimas, tai mums primena Rudaminos (3 pilk.) ir Verstaminų (5 pilk.) piliakalnių kompleksai bei visa eilė pavienių piliakalnių

Muziejuje pasakojama Gamtos istorija, kurią geriausiai atsimena akmenys, ypač suakmenėję gyvūnijos ir augalijos liekanos, vadinamos *fosilijos*. Tarp kurių turime ir čia pat rastą suakmenėjusį koralą, kuris mums pasako, kad čia kažkada buvo šilta jūra.

Ir dar, senieji čiabuviai Jotvingiai labai gerbė juos supančią ir maitinančią Gamtą ir garbino bei meldėsi Viešpačiui Dievui pagal savo supratimo laipsnį, bet didelė klaida – tų laikų pagonis prilyginti bedieviams, jie buvo labai tikintys pomirtiniu gyvenimu, tai jų narsumo pamatas.

Muziejuje taip pat galime pamatyti senoviškų buities įrankių ir namų apyvokos rakandų bei žemės ūkio padargų ekspoziciją. Muziejus įkurtas privačioje Danutės ir Algirdo Mazurkevičių žemėje 1990 m. rudenį.

Rugpjūčio 6 d., pirmadienį visus gamtos ir stovyklavimo išsilgusius lankytojus Dzūkijos nacionalinis parkas kvies į tradicinę pynimo ir kitų amatų stovyklą. Stovyklavimas vyks Musteikos kaime. Dalyviams su savimi būtina turėti palapinę ir visa kita gyvenimui gamtoje. Pynimui reikia patogaus peilio, ylos, žirklių. Galima atsivežti pynimo ir kitų medžiagų. Pinama buse iš pušies šaknų, balanų, vytelių, karnų, beržo tošies, meldų, švendrų, šiaudų, vysime virves iš liepos plaušų. Pynimo medžiagas ruošiamos vietoje.

Taip pat rengėjai mokys gaminti degutą iš beržo tošies. Bus galima išbandyti ir kitus amatus – liepos plaušų paruošimą ir virvių vijimą, šaukštų ir kirvakočių drožimą, nekočių skobimą, žvakių liejimą, kalvystę, lipdymą iš molio, štankietų skaldymą, rankinį lentų pjovimą, nendrinio stogo dengimą, šiaudinių sodų rišimą, duonos ir grikinės babkos kepimą. Skobsime ežerinį luotą ir darysime senovinę tujinų tvorą. Bus galima kopinėti su geiniu ir pasivažinėti su arkliu, užkurti ugnį su titnagu skiltuvu ir pintimi. Bus išskylų, naktinių žygių, vakaronių prie laužo.

Musteika – tai viena nuošaliausių pietryčių Lietuvos miškų gyvenviečių. Netoli kaimo plyti Čepkelių raistas, kuriame gausu retų augalų ir gyvūnų. Iš visų pusių kaimą supa miškai, daugiausia pušynai. Miškai visada buvo dosnesni už dirvas ir pievas. Įvairūs miško darbai, grybų, uogų ir vaistažolių rinkimas, drevinė bitininkystė teikdavo nuolatinių pajamų. Praeityje šiuose miškuose ir pelkėse buvo gausu žvėrių ir paukščių, todėl medžioti čia atvykdavo Lietuvos didikai. Musteikos kaimas, žinomuose šaltiniuose paminėtas 1785 metais. Musteikos kaime išliko XIX a. pabaigoje - XX a. pradžioje susiklosčiusi kaimo struktūra ir tradiciniai pastatų tipai.

Rugpjūčio 7 d., antradienį, 16 val. Veisiejų krašto muziejuje karikatūristo Jaunius Augustino parodos atidarymas.

„Karikatūra – tai rimta“ – taip apie savo kūrybą sako buvęs ilgametis Veisiejų miesto poliklinikos gydytojas Jaunius Augustinas. Jo karikatūros labai aukšto meninio lygio, dauguma – politinė tematika. Pasitelkus šmaikščius žodžius ir muziką bus atidaryta J. Augustino karikatūrų paroda.

Veisiejų krašto muziejus įkurtas mokytojų Joanos Vaikšnoraitės ir Albino Jarmalos iniciatyva 1998 m. vasario 16 dieną. 2004 m. muziejus tapo Lazdijų krašto muziejaus filialu. 2011 m., po pastato rekonstrukcijos, Veisiejų krašto muziejus pasitinka lankytojus atnaujintomis, informatyviomis ekspozicijomis. Nuo 2012 m. kovo mėn. muziejaus lankytojai gali naudotis ir informaciniais – pramoginiais terminalais su lietimui jautriais ekranais bei interaktyviu medžiagos

pateikimu lietuvių, anglų ir rusų kalbomis. Muziejuje saugomi Veisiejų krašto istorijos, žymių žmonių, švietimo raidos ir etninės kultūros rinkiniai.

Informaciją parengė Lietuvos muziejų kelio Dzūkijoje koordinatore, Lazdijų krašto muziejaus direktorė Daina Pledienė (8 618 77442).

Detali „Lietuvos muziejų kelio“ programa skelbiama Lietuvos muziejų portale www.muziejai.lt

**Projekto rengėjas – Lietuvos muziejų asociacija ir 87 muziejai visoje Lietuvoje.
Lietuvos muziejų kelią remia – Kultūros ministerija,
pagrindinis Muziejų metų partneris – Lietuvos nacionalinis radijas ir televizija.**

1812–2012-ieji:
DVIEJŲ ŠIMTMEČIŲ MUZIEJŲ KELIAS
Nuo Dionizo Poškos Baublių iki šiuolaikiško Lietuvos jūrų muziejaus

Projektą remia

LITUVOS RESPUBLIKOS
KULTŪROS MINISTERIJA

Pagrindinis Muziejų metų partneris

LRT Lietuvos nacionalinis
radijas ir televizija

Išsami „Lietuvos muziejų kelio“ programa:
www.muziejai.lt